

SERIA DE AUTOR
ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Serie coordonată de
DENISA COMĂNESCU

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Femeia în fața oglinzii

Traducere din franceză de
DANIEL NICOLESCU

HUMANITAS
fiction

Lui Bruno Metzger

— Mă simt diferită, șopti ea.

Nimeni nu-i lua în seamă vorbele. În timp ce matroanele roiau în jurul său, una aranjându-i vreun voal, alta vreo cosiță, iar cealaltă vreo panglică, câtă vreme cusătoreasa îi scurta juponul și văduva arpentorului îi potrivea niște pantofiori brodați, tânăra, nemișcată, avea impresia că se preschimbă într-un obiect, un obiect atrăgător, îndeajuns de seducător ca să stârnească atenția vecinelor, dar, cu toate astea, un simplu obiect.

Anne contemplă raza de soare care, țâșnind prin fereastra uriașă, străbătea pieziș încăperea. Zâmbi. Mansarda, căreia acest șuviu auriu îi sfâșia penumbra, părea un desiș de pădure în faptul dimineații, în care ferigile erau înlocuite de coșurile cu rufe, iar căprioarele – de femei. În ciuda sporovăielilor nesfârșite, Anne asculta cum tăcerea plutește prin cameră, o tăcere ciudată, senină, deasă, care venea de departe, aducând vești în zarva iscată de cumetre. Anne întoarse capul, nădăjduind ca vreuna dintre femei să o fi auzit, dar nu întâlni nici o privire; condamnată să le îndure atențiile, se îndoii că rostise cu adevărat aceste vorbe: „Mă simt diferită“.

Ce-ar mai fi putut adăuga? Urma să se căsătorească de îndată și, cu toate acestea, încă de când se trezise, nu se gândea decât la primăvara care dezghioacă florile. Natura o atrăgea mai mult decât mirele ei. Anne ghicea că fericirea se ascundea undeva afară, îndărătul unui copac, precum un iepure; îi zărea vârful boticului, îi simțea prezența, imboldul, neliniștea... Simțea în toate mădularile nevoia să alerge, să se rostogolească prin iarba, să îmbrățișeze trunchiurile, să inspire adânc aerul presărat cu polen. Pentru ea, marele eveniment al acelei clipe era proaspăta zi de azi, strălucitoare, generoasă – iar nu nunta ei. Ceea ce i se întâmpla – însoțirea

cu Philippe – se dovedea neînsemnat pe lângă această splendoare – aprilie care dă vigoare câmpiilor și pădurilor, forța proaspătă care înviorează cucii, primulele, ciulinii. Năzuia să fugă din această cazemată unde aveau loc pregătirile nupțiale, să scape din mâinile care o împodobeau și să se zvârle, goală, în râul din apropiere. În colțul opus ferestrei, pe varul denivelat, fasciculul de lumină agățase dantela perdelei. Anne n-ar fi cutezat vreodată să tulbure această rază fascinantă. Da, chiar dacă i s-ar fi dat de știre că arde casa, ar fi rămas încremenită pe acel taburet.

Se înfioră.

— Ce zici? o întrebă verișoara ei, Ida.

— Nimic.

— Îți zboară gândul la el, nu-i așa?

Anne își plecă fruntea.

Cum viitoarea mireasă îi confirma bănuielile, Ida izbucni într-un răs strident, doldora de gânduri deșuchate. În ultimele săptămâni, se străduia să-și țină în frâu gelozia, dar nu izbutea decât s-o transforme în zeflema deșănțată.

— Anne se și vede în brațele lui Philippe al ei! trâmbiță ea cu voce chinuită către public. Noaptea nunții va fi încinsă. N-aș vrea să fiu, astă-seară, în locul saltelei lor.

Femeile mormăiră, unele ca să-i dea dreptate lui Anne, altele ca să înfiercez nerușinarea Idei.

Deodată se deschise ușa.

Maiestuoase, teatrale, mătușa și bunica lui Anne pătrunseră înăuntru.

— O să afli, în sfârșit, copilă, ce urmează să vadă soțul tău, spusă ele în cor.

De parcă ar fi extras un pumnal dintre cutele rochiilor negre, văduvele scoaseră la iveală două cutii din fildeș sculptat pe care le întredeschiseră cu grijă: fiecare sipet ascundea câte o oglindă cu ramă de argint. Dezvăluirea a fost însoțită de exclamații de surpriză, pentru că doamnele de față au socotit că asistă la un spectacol ieșit din comun: oglinzile nu făceau parte din viața lor de zi cu zi și dacă, în mod excepțional, aveau cumva vreuna, era doar o oglindă de cositor, din metal lustruit, bombat, care răsfrân-

gea imagini cețoase, deformate, mohorâte; or aceste oglinzi de sticlă înfățișau realitatea cu trăsături limpezi și în culori vii.

Chiuituri de încântare.

Cele două femei primiră complimentele cu ochii închiși, apoi, fără întârziere, își împliniră misiunea. Tușa Godeliève se propti în fața lui Anne, bunica Franciska îndărătul cefei ei, fiecare ținându-și trudnic unealta, ca pe un scut. Solemne, conștiente de importanța lor, au prins să-i explice fetei modul de folosință:

— În oglinda din față o vei vedea pe cea dindărăt. Așa încât te vei putea zări din față sau din profil. Dă-ne o mână de ajutor, ca să ne așezăm cum se cuvine.

Ida se apropie, pizmașă.

— Unde le-ați găsit?

— Ni le-a împrumutat contesa.

Toate aplaudară dibăcia aceluia gest: doar o doamnă nobilă se putea bucura de asemenea comori, pentru că negustorii ambulanzii nu propuneau astfel de lucrșoare oamenilor din popor, mult prea săraci.

Anne aruncă o privire înăuntrul ramei rotunde, își cercetă trăsăturile neliniștite, prețui meșteșugitele împletituri ale părului său blond ridicat într-o coafură rafinată, văzu cu uimire cât de lung îi e gâtul și cât de micuțe urechile. Cu toate acestea, trăia o senzație ciudată: chiar dacă nu zărea nimic neplăcut în oglindă, nici nu găsea ceva familiar, contempla o străină. Chipul său inversat, văzut din față, dintr-o parte sau de la spate, putea la fel de bine să fie al ei sau al alteia, nu-i semăna deloc.

— Ești mulțumită?

— Vai, da! Mulțumesc.

Anne nu făcuse decât să răspundă bunăvoinței mătușii sale; prea puțin vanitoasă, uitase deja de experiența oglinzii.

— Îți dai seama ce noroc pe capul tău? chirăi bunica Franciska.

— O, cum să nu, protestă Anne, ferice de mine că vă am alături.

— Nșț, mă refeream la Philippe. În zilele noastre, bărbații aproape c-au dispărut.

Vecinele încuviințară din cap, grave. Rar mai găseai bărbați prin Bruges. Orașul nu cunoscuse nicidecum asemenea penurie... Bărbați, ioc! Câți să mai fi rămas? Un voinic la două muieri? Poate

chiar unul la trei. Flandra, biata de ea, era răvășită de un fenomen misterios: foame mare de mădular bărbătesc. În nordul Europei, populația masculină se împușinase îngrijorător. Multe femei se văzuseră silite să trăiască singure sau, în comun, la mănăstire; unele renunțau să mai aibă copii; cele mai vânjoase deprindeau îndeletnicirile lui Hercule, fierăria sau tâmplăria, astfel încât să nu ducă lipsă de nimic.

Deslușind o muștrare în tonul prietenei sale, marchitanca o țintui sever cu privirea.

— Așa a vrut Domnul!

Bunica Franciska tresări, temându-se că va fi acuzată de blasfemie. Așa încât se corectă:

— Desigur, Dumnezeu e cel care ne-a trimis această încercare! El i-a chemat pe bărbați în cruciade. Iar ei mor în numele Domnului, războindu-se cu necredincioșii. Cel de Sus îi îneacă în mare, îi pierde pe drumuri, în adâncul codrilor. Dumnezeu îi omoară cu munca. Și tot El îi cheamă înaintea noastră. Dumnezeu ne osândește să muțezim fără ei.

Anne pricepu că bunica Franciska îl ura pe Dumnezeu; dând glas mai degrabă spaimei decât adorației, Îl descria ca pe un tâlhar, ca pe un călău, ca pe un ucigaș. Iar lui Anne nu i se părea că Dumnezeu ar fi așa ceva, și nici că s-ar băga în toate acele locuri unde îl vedea străbuna ei.

— Tu, micuța mea Anne, continuă văduva, vei duce o viață ca pe vremuri: un bărbat numai al tău, copii cu nemiluita. Ferice de tine. Ca să nu mai spun că Philippe al tău e și chipeș... Nu-i așa, suratelor?

Încuviințară chicotind, unele stânjenite, altele ațâțate pentru că trebuiau să se pronunțe despre un asemenea subiect. Philippe, în vârstă de șaisprezece ani, era un flăcău flamand vânjos, bine legat, cu picioare lungi, mijloc subțire, lat în spate, cu piele albă și păr zulfat.

Tușa Godeliève răcni:

— Știați că logodnicul stă-n fața casei și-și pândește aleasa?

— Ei, nu?

— Știe c-o dichisim și fierbe. Apă care dă-n clocot! Dacă s-ar muri de nerăbdare, cred c-ar fi mort.

Anne se apropie de fereastră, căreia îi deschiseseră rama cu hârtie unsă ca să pătrundă primăvara; cu băgare de seamă, nu care cumva să frângă raza de lumină, se aplecă într-o latură și-l zări pe caldarâmul lucios pe Philippe, cu chip vesel, stând la taclale cu prietenii săi veniți de la Bruges la Saint-André, satul unde ședea bunica Franciska, la o leghe depărtare de marele oraș. Da, aruncând un ochi când și când la ultimul etaj al clădirii, o aștepta, plin de ardoare și voioșie.

Asta îi încălzi inima. Nu mai era loc de îndoială!

Anne locuia la Bruges doar de un an. Înainte, nu cunoscuse decât o fermă izolată, în nord, sub norii apăsători, în mijlocul unor șesuri monotone, puturoase, umede; trăise acolo împreună cu mătușa și verișoarele ei, singura sa familie, căci maică-sa murise în chinurile facerii, fără să dezvăluie cine e tatăl copilului. Câtă vreme unchiul ei a condus ferma, n-a plecat de-acolo; la moartea lui, mătușa Godeliève a hotărât să se întoarcă la Bruges, unde locuiau frații săi. Nu departe, mama acesteia, Franciska, își petrecea zilele de pe urmă la Saint-André.

Dacă pentru Godeliève Bruges însemnase o liniștitoare întoarcere la origini, pentru Anne, Ida, Hadewijch și Benedicta – cele trei verișoare ale ei –, mutarea a însemnat mult: se preschimbaseră din țărânci în orașence; și din fetețe, în fete.

Ida, cea mai mare, hotărâtă să-și lege degrabă soarta de un bărbat, i-a abordat pe băieții din preajmă cu un zel și o îndrăzneală aproape bărbătești, care s-au întors împotriva ei. Așa încât Philippe, curtat în dugheana de pantofi unde lucra, după ce a răspuns la ocheadele Idei, a purces la cucerirea Annei, i-a oferit în fiecă dimineață câte o floare, dezvăluindu-i Idei că-i slujise drept proptea ca să ajungă la verișoara ei.

Confruntată cu acest tertip – banal, până la urmă –, Ida s-a ales cu mai multă supărare decât Anne cu satisfacție. Aceasta din urmă nu privea oamenii cu aceiași ochi ca suratele sale: în timp ce domnișoarele deslușeau în calfa de cizmar un splendid voinic, Anne zărea un copil mare, cățarat pe niște picioare lungi și care era surprins de acest nou trup care se izbea de tocurile ușilor. O înduioșa. Descoperea în el tot soiul de trăsături femeiești – părul, gura gingașă, tenul palid. Îndărătul vocii lui groase, auzea, în

vârful unei inflexiuni, în ezitățile emoției, ecourile vocii ascuțite a puștiiului de pe vremuri. Când mergeau împreună la piață, contempla în el un peisaj uman unduitor, nestatornic, care se preschimba. De-asta se simțea în primul atlasă de Philippe, ea, care era pasionată de felul cum crește o plantă.

— Vrei să mă faci fericit?

Cândva, Philippe îi pusese această întrebare. Îmbujorându-se, ea răspunse de îndată, cu sinceritate:

— Da, desigur!

— Fericit, fericit? insistă el.

— Da.

— Atunci fii nevasta mea!

Asta nu o încânta la fel de mult: hei, și el? Iată că gândea precum verișoară-sa, precum toți oamenii ăia care o plectiseau. De unde și până unde regula asta? În mod spontan, porni negocierea:

— Nu crezi că te-aș putea face fericit fără să ne căsătorim?

Se dădu în lături, suspicios.

— Să fii tu genul ăla de fată?

— Ce vrei să spui?

Uneori, băieții aveau reacții de neînțeles... Ce spusese atât de scandalos? De ce se încrunta când o privea?

După un răstimp, zâmbi, ușurat să constate că propunerea Annei nu ascundea nimic necuviincios. Continuă:

— Aș vrea să mă căsătoresc cu tine.

— De ce?

— Orice bărbat are nevoie de o femeie.

— De ce m-ai ales pe mine?

— Pentru că-mi plăci.

— De ce anume?

— Ești cea mai frumoasă și...

— Și?

— Ești cea mai frumoasă!

— Așa, și?

— Ești cea mai frumoasă!

Cum îl descusese fără pic de cochetărie, complimentul nu-i trezi nici o urmă de trufie. Întorcându-se la mătușa ei, se întrebă doar: „E îndeajuns să fii frumoasă? El, chipeș – eu, frumoasă“.

A doua zi, îl rugă să-și limpezească gândul:

— De ce eu și cu tine?

— Eu și cu tine, la cum arătăm, o să facem niște copii strașnici! exclamă el.

Ei bine, Philippe îi confirma temerile! Avea un limbaj de crescător de vite, de fermier care-și duce la montă cele mai frumoase animale ca să se înmulțească. Prin urmare, tot așa stăteau lucrurile și cu dragostea între oameni? Nimic în plus? Dacă ar fi avut o mamă cu care să vorbească toate lucrurile astea...

Să se înmulțească? Iată de ce femeile din jurul ei dădeau dovadă de atâta neastâmpăr. Până și neîmplânzita Ida?

Gânditoare, Anne nu a răspuns acestei cereri în căsătorie. Focul Philippe a citit această tăcere ca pe o încuviințare.

Tulburat, începu să vestească însoțirea lor, împărțind tuturor norocul care a dat peste el.

Pe stradă, Anne a fost felicitată, iar ea, uluită, nu s-a dezis. Au complimentat-o apoi verișoarele ei, inclusiv Ida, bucuroasă că fermecătoarea ei rubedenie va dispărea de pe piața rivalelor. În fine, tușa Godeliève a aplaudat triumfătoare, cu ochii în lacrimi, mulțumită că și-a împlinit datoria – aceea de a o conduce la altar pe fiica regretatei sale surori. Ca să nu dezamăgească acest suflet milostiv, Anne, prinsă în cursă, s-a ferecat în tăcere.

Așa încât, în lipsa unei dezmințiri, neînțelegerea a luat culorile unui adevăr: Anne avea să-l ia pe Philippe de bărbat.

Pe zi ce trecea, i se părea și mai ciudat ca apropiării săi să dea dovadă de un asemenea entuziasm. Convinsă că-i scăpase un amănunt esențial, îl lăsa pe Philippe să prindă curaj, s-o sărute, s-o înghesuie.

— N-o să mă iubești decât pe mine, numai și numai pe mine!

— Cu neputință, Philippe. Mai iubesc și pe altcineva.

— Poftim?

— Pe mătușa și pe verișoarele mele, pe bunica Franciska.

— Vreun alt băiat?

— Nu. Dar cunosc destul de puțini, n-am prea avut prilejul.

Atunci când îi oferea aceste lămuriri, o privea bănuitor, plin de neîncredere; apoi, pentru că-i înfrunta privirea fără să clipească, ajungea să izbucnească în râs.